

Beleidskader Maatschappelijke Opvang

Alkmaar, 07-11-2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	5
1.2 Leeswijzer	6
2. Visie	7
3. Doelgroep	9
4. Trends en ontwikkelingen	11
4.1 Ambulantisering GGZ	12
4.2 Toename zwerfjongeren en dakloze gezinnen	12
4.3 Beschikbaarheid van woningen en beperkte doorstroom	14
5. De actielijnen	15
5.1 Inzetten op preventie van dak- en thuisloosheid	16
5.2 Versnellen van de doorstroom	16
5.3 Voorkomen dat jongeren in de opvang terecht komen	18
5.4 Speciale huisvesting voor mensen met complexe problematiek	18
6. Communicatie en uitvoering	20
7. Bijlages	21
7.1 Netwerken	22
7.2 Voorzieningen maatschappelijke opvang	23
7.3 Plan van aanpak: Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren	27

1. Inleiding

Er gebeurt veel binnen de maatschappelijke opvang en het is daarom van belang dat de raad een overzicht heeft van de trends en ontwikkelingen zodat ze haar controlerende taak kan uitvoeren. In 2019 spraken we af dat we hiermee aan de slag zouden gaan. Aan de hand van de Alkmaarse visie presenteren we in dit beleidskader 4 actielijnen. Die vormen de basis voor een toekomstbestendige maatschappelijke opvang. De focus ligt hierbij op vernieuwing door middel van kwalitatieve oplossingen.

In de Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 (hierna; Wmo 2015) wordt maatschappelijke opvang als volgt omschreven. ‘Onderdak en begeleiding voor personen die de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving’. De kerntaak van de maatschappelijke opvang is het bieden van tijdelijk verblijf aan deze mensen, gekoppeld aan zorg en begeleiding en/of het verhelpen van een crisis. Uitgangspunt hierbij is: ‘Opvang is in een aantal gevallen noodzakelijk, maar moet zo kort mogelijk duren en gericht zijn op herstel door middel van het bevorderen van de zelfredzaamheid en het ondersteunen van de eigen regie over het leven.’ De maatschappelijke opvang is landelijk toegankelijk. Dit is in de Wmo 2015 vastgelegd. Voor dat doel heeft het rijk met de gemeente een convenant afgesloten. Ingezetenen van Nederland kunnen zich daardoor wenden tot elke gemeente voor opvang. De cliënten die zich melden bij de maatschappelijke opvang verschillen van elkaar wat betreft de aard van de problematiek en het herstelvermogen van de cliënt zelf. We onderscheiden de volgende doelgroepen: zwerfjongeren, dakloze gezinnen, economisch daklozen en zorgwekkende zorgmijders.

1.1 Aanleiding

In 2012 is in de heroriëntatie maatschappelijke opvang de basis gelegd voor de huidige maatschappelijke opvang in Alkmaar. De samenleving is echter

sinds die tijd veranderd; meer mensen hebben tijdelijk hulp en opvang nodig om daarna weer mee te kunnen doen in de maatschappij. We zien dat de vraag uit verschillende doelgroepen toeneemt. Ondertussen is de manier waarop we de opvang georganiseerd hebben sinds de invoering van de Wmo 2015 niet bijgesteld. Met de invoering van de Wmo 2015 dragen gemeenten meer verantwoordelijkheid voor het organiseren van passende ondersteuning voor kwetsbare burgers. Zorg en ondersteuning zijn sinds deze decentralisatie sterk in beweging waarbij de focus ligt op investeren in herstel.

Cliënten van de maatschappelijke opvang hebben vaak te maken met verschillende instanties en hulpverleners uit verschillende maatschappelijke sectoren. Bijvoorbeeld de jeugdzorg, de geestelijke gezondheidszorg, de verslavingszorg, de somatische zorg en de justitiële zorg. De samenwerking tussen de verschillende ketenpartners is van belang. Om dakloosheid te voorkomen en dak- en thuislozen goed te ondersteunen.

Alkmaar heeft als centrumgemeente de regierol bij het faciliteren van maatschappelijke opvang en beschermd wonen in regio Alkmaar. Ook dit is in beweging. Het kabinet wil vanaf 2021 starten met de decentralisatie van de middelen van beschermd wonen. Die gaan van de 43 centrumgemeenten naar de 355 individuele gemeenten. In 2024 zal er op basis van de evaluatie van deze decentralisatie een besluit worden genomen over de decentralisatie van de middelen voor de maatschappelijke opvang. De doorcentralisatie van de middelen beschermd wonen heeft tot gevolg dat gemeenten nog meer moeten samenwerken en duidelijke afspraken moeten maken. Hier zal de komende jaren aan moeten worden gewerkt.

Door de (landelijke) toename van het aantal dak- en thuislozen neemt de druk op de nachtopvang toe. Er is een beperkt aantal betaalbare woningen en daardoor stagneert de doorstroom binnen de maatschappelijke opvang. In 2018 heeft de raad

de woonzorgopgave vastgesteld; een belangrijke doelstelling hierin is voldoende passende woonruimte creëren voor cliënten die zelfstandig kunnen wonen en uitstromen uit beschermd wonen of de maatschappelijke opvang. Hiernaast heeft de raad op 18 oktober 2018 een motie aangenomen dat de nachtopvang aan de Jan De Heemstraat zal worden verplaatst. Het college heeft op 4 december besloten deze motie te gaan uitvoeren.

Naar aanleiding van de motie van het verplaatsen van de nachtopvang en de ontwikkelingen binnen de maatschappelijke opvang, heeft het college met de raad afgesproken om een integrale visie op de maatschappelijke opvang te ontwikkelen. Dit hebben we opgepakt met onze ketenpartners waarbij we ons naast opvang gericht hebben op wonen, veiligheid, zorg en schuldhulpverlening. Op basis van deze visie en de trends en ontwikkelingen binnen de maatschappelijke opvang zijn wij gekomen tot 4 actielijnen. De visie en de actielijnen vormen samen het nieuwe beleidskader maatschappelijke opvang.

1.2 Leeswijzer

Het beleidskader maatschappelijke opvang bouwt voort op het rijksbeleid en de door de raad vastgestelde beleidsvisie Wmo; in hoofdstuk 2 formuleren we de visie maatschappelijke opvang. In hoofdstuk 3 geven we vervolgens een beschrijving van de doelgroep die gebruikt maakt van de maatschappelijke opvang.

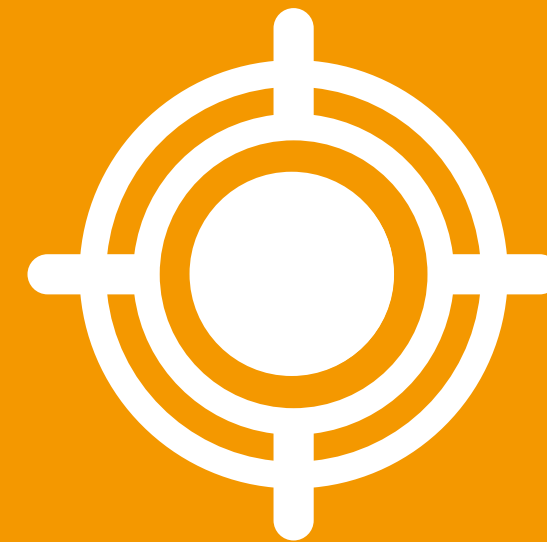
Om te komen tot de actielijnen voor een toekomstbestendige maatschappelijke opvang hebben we in hoofdstuk 4 de trends en ontwikkelingen binnen de maatschappelijke opvang in kaart gebracht en geëvalueerd. Om de huidige situatie goed in kaart te brengen zijn er gesprekken gevoerd met de ketenpartners in de maatschappelijke opvang: dnoDoen, GGZ Noord Holland Noord, GGD Hollands Noorden (Team Vangnet en Advies) en Brijder verslavings-

zorg. In de bijlage vindt u een overzicht van de ketenpartners en de huidige voorzieningen binnen de maatschappelijke opvang.

Bij de evaluatie van de huidige situatie zijn we uitgegaan van het denkkader 'Wmo Huis'. Het Wmo Huis van Alkmaar vormt het uitgangspunt voor de beleidsvisie Wmo; Alkmaar groeit, zorgt en doet mee, die in september 2019 is vastgesteld. Het Wmo Huis wordt ook als uitgangspunt gebruikt voor het beleidskader maatschappelijke opvang. Met behulp van de verschillende pijlers kijken we zo integraal mogelijk naar een vraagstuk en bepalen we via welke pijler vooral een beter resultaat mogelijk is. De ene keer gaat dit via de innovatie, de andere keer door aanpassingen door te voeren in de samenwerking; soms gaat dit door middel van een combinatie. Bij behandeling van de huidige situatie, de trends en ontwikkelingen is dit denkkader leidend geweest. Belangrijke vragen zijn; 'Is de opgave slim en innovatief georganiseerd en gaat de opgave uit van een integrale benadering en samenwerking binnen de keten?' In de gesprekken kwamen verschillende kansen en knelpunten naar voren, maar ook mogelijke oplossingsrichtingen.

Naar aanleiding van de trends en ontwikkelingen in hoofdstuk 4 zijn we gekomen tot 4 actielijnen. In hoofdstuk 5 formuleren we de actielijnen die de basis vormen voor dit beleidskader.

2. Visie

Kwetsbare mensen moeten we op een goede manier ondersteunen en begeleiden naar herstel, zodat zij op eigen wijze deel kunnen nemen aan de samenleving. Dit is een belangrijk uitgangspunt waarvoor het rijk, gemeenten, zorgaanbieders, ervaringsdeskundigen en andere partijen zich samen inspannen.

Rijksbeleid en Commissie Dannenberg

In 2015 bracht de commissie Dannenberg in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een rapport uit over de toekomst van beschermd wonen. Sociale inclusie is een kernelement in de visie van de commissie. Dat betekent dat ondersteuning, bescherming en begeleiding zoveel mogelijk plaatsvindt in de eigen sociale omgeving van mensen en gericht is op herstel en zelfredzaamheid. Een eigen thuis is een voorwaarde daarvoor. Telkens zal opnieuw bekeken moeten worden wat er nodig is om mensen te voorzien van de juiste opvang en begeleiding. Er is daarom altijd een goede samenwerking nodig met en tussen verschillende maatschappelijke partners en domeinen. Persoonlijke aanpak en maatwerk zijn leidend.

Vanuit het ministerie zijn er projecten gestart om de problemen rondom dak- en thuisloosheid concreet aan te pakken: de staatssecretaris van VWS heeft naar aanleiding van de toename van het aantal zwerfjongeren een Actieprogramma gelanceerd, waar Alkmaar aan meedoet. Hiernaast is met de VNG onlangs een start gemaakt met de verkenning "Vernieuwing van de opvang". Alkmaar werkt mee aan deze verkenning met negen andere gemeenten.

Beleidsvisie Wmo gemeente Alkmaar

In de door de raad vastgestelde beleidsvisie Wmo gaan we in veld 3, waar de maatschappelijke opvang onder valt, uit van de pijlers innovatie, maatwerk, ketensamenwerking en financiën. Uitgangspunt in deze beleidsvisie is de zelfredzaamheid van de burger. Beleid en uitvoering zijn gericht op het verbeteren van het zelfstandig functioneren

en deelname aan de maatschappij. Er zal echter een klein percentage burgers zijn, dat niet in staat is om op eigen kracht te participeren in de maatschappij. Voor deze groep moet goede opvang en ondersteuning beschikbaar zijn. Ook moet, in het verlengde daarvan, zoveel mogelijk perspectief worden geboden op maatschappelijk herstel. De Alkmaarse visie maatschappelijke opvang bouwt voort op de beleidsvisie Wmo;

Een kleine groep burgers is niet in staat om volledig op eigen kracht deel te nemen aan de samenleving, in een aantal gevallen is opvang voor deze groep noodzakelijk. Uitgangspunt hierbij is dat opvang zo kort mogelijk duurt en gericht is op herstel, door de zelfredzaamheid te bevorderen. Zelfstandigheid en inclusie zijn van belang bij het herstel van kwetsbare mensen. We zetten zoveel mogelijk in op voorkomen van instroom in de maatschappelijke opvang; als opvang toch noodzakelijk is, zetten we in op het versnellen van de doorstroom naar zelfstandig wonen met begeleiding. Opvang moet daarom zo kort mogelijk duren en begeleiding moet zo snel mogelijk starten vanachter een eigen voordeur. Om dit te behalen is een optimale samenwerking tussen de ketenpartners van belang. We gaan uit van een persoonsgerichte benadering, waarbij maatwerk essentieel is. Hieruit volgt dat wij de verschillende doelgroepen binnen de opvangvoorzieningen zo veel mogelijk scheiden, zodat zorg en ondersteuning kan worden afgestemd op de hulpvraag van de doelgroep.

3. Doelgroep

De maatschappelijke opvang is landelijk toegankelijk; dit is in de Wmo 2015 vastgelegd. Hiervoor heeft het rijk een convenant afgesloten met de gemeente. Dat betekent dat de gemeente waar iemand zich meldt, verantwoordelijk is voor het bieden van de eerste opvang. Als er geen plaats in de maatschappelijke opvang is, zoekt de gemeente met de cliënt naar een tijdelijk passend alternatief. Vervolgens wordt er samen met de cliënt gekeken waar een traject de meeste kans van slagen heeft. Hierbij wegen de wens van de cliënt zelf mee en de aanwezigheid van een sociaal netwerk. Wanneer de kans van slagen van een traject in een andere gemeente/regio groter is, neemt de gemeente contact op met deze andere gemeente. Beide gemeenten zorgen vervolgens voor een 'warme overdracht'.

De doelgroep van de maatschappelijke opvang bestaat uit mensen die al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Cliënten in de maatschappelijke opvang kampen vaak met meerdere, elkaar beïnvloedende problemen. Bijvoorbeeld een combinatie van dak- en thuisloosheid, geweldsproblematiek, schulden, opvoedingsproblemen, psychiatrische-, somatische- en/of verslavingsproblemen en/of werkloosheid of het ontbreken van een zinvolle dagbesteding. De cliënten van de maatschappelijke opvang verschillen van elkaar wat betreft de aard van de problematiek en het herstelvermogen van de cliënt zelf. In de praktijk onderscheiden we de volgende doelgroepen: zwerfjongeren, gezinnen, economisch daklozen en zorgwekkende zorgmijders.

Zwerfjongeren

Zwerfjongeren zijn dakloze jongeren van 18 tot 27 jaar. Hun problematiek is complex en meervoudig. Het gaat bijvoorbeeld om psychische problemen, schulden, verslaving, huiselijk geweld, tienermoederschap en/of aanraking met politie en justitie. Belangrijke doelen voor deze jongeren zijn vooral het verkrijgen en behouden van werk of het behalen van een startkwalificatie.

Dak- en thuisloze gezinnen

Bij de dak- en thuisloze gezinnen gaat het om een groep van (alleenstaande) ouders met kinderen die zich melden bij de maatschappelijke opvang. Financiële problemen zijn vaak de reden van dakloosheid onder deze groep.

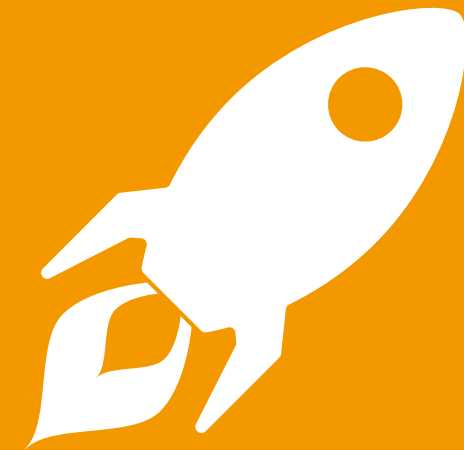
Zorgwekkende zorgmijders

Zorgwekkende zorgmijders zijn mensen met ernstige psychiatrische, psychosociale of verslavingsproblemen. Voor deze groep heeft het reguliere zorgaanbod vaak geen afdoende hulpaanbod. Als gevolg hiervan ontstaat een vicieuze cirkel, waarin de gezondheidstoestand van de groep steeds slechter wordt. Zorgwekkende zorgmijders zijn chronische zorgcliënten die zich niet goed kunnen voegen in een groep. Een groot deel van deze groep veroorzaakt overlast en weet zich niet aan te passen in de woonwijk of in opvangvoorzieningen als er geen adequate begeleiding wordt geboden. Hierdoor leiden zorgwekkende zorgmijders vaak een zwervend bestaan.

Economisch daklozen

Economisch daklozen zijn mensen die vanwege een financiële tegenslag op straat komen te staan. Deze groep kan niet terugvallen op hun eigen netwerk en is daardoor aangewezen op crisisopvang. Bij deze groep is er meestal geen sprake van verslavingsproblemen of psychiatrische problematiek. Het uitgebreide aanbod van de maatschappelijke opvang is daardoor vaak voor deze groep niet nodig. Lichte begeleiding is echter wel nodig om een start te maken richting herstel. Het sociale vangnet ontbreekt bij deze mensen. Daarom is ondersteuning nodig op het gebied van huisvesting, inkomen, briefadres, schuldhulpverlening en het verkrijgen/behouden van werk.

De beschreven doelgroepen overlappen elkaar. Verder zien we dat bepaalde problematiek binnen alle doelgroepen voorkomt. Binnen alle vier de beschreven groepen zijn bijvoorbeeld middelengebruik en schulden een veelvoorkomende problemen.

4. Trends en ontwikkelingen

Sinds de invoering van de Wmo 2015 is het zorglandschap aan het veranderen. Daarnaast zijn er verschillende ontwikkelingen die invloed hebben op de toekomst van de maatschappelijke opvang. De trends en ontwikkelingen in de maatschappelijke opvang beschrijven we in dit hoofdstuk.

4.1 Ambulantisering GGZ

Door de ambulantisering van de zorg is het aantal bedden in de geestelijke gezondheidszorg in een hoog tempo afgebouwd. Hierdoor is er een groep ontstaan van mensen met een psychiatrische aandoening die voorheen in beschermde woonvoorzieningen terecht kon, maar nu is aangewezen op ambulante begeleiding¹. Zij krijgen niet meer de intensieve begeleiding die zij eerst wel kregen. Door deze ontwikkeling lijkt er een grotere groep te ontstaan die (dreigend) dak- of thuisloos is. Een betere en tijdige regie op de uitstroom uit beschermd wonen-voorzieningen is van belang om dakloosheid te voorkomen. Hetzelfde geldt voor begeleiding van mensen die uitstromen uit detentie²; de regie hiervan ligt bij Halte Werk.

De ambulantisering van de GGZ heeft invloed op het aantal dak- en thuislozen met psychiatrische problemen. Een groep binnen de maatschappelijke opvang die hierbij de aandacht vraagt, zijn de zorgwekkende zorgmijders (zie ook 'Doelgroep' hiervoor). Zorgwekkende zorgmijders kampen vaak met ernstige psychische problemen en/of verslavingsproblematiek. Met het standaard aanbod kunnen we deze groep moeilijk opvangen en daardoor is het voorkomen van overlast in de woonomgeving lastig. Ondanks verschillende trajecten blijft deze groep op

straat belanden of in de nachtopvang. Deze cliënten slapen nu regelmatig op ongewenste locaties zoals parkeergarages en bouwcontainers, met bijbehorende overlast. Zorgwekkende zorgmijders leiden vaak een zwervend bestaan. Om de vicieuze cirkels te doorbreken zetten we nu in op outreachende hulp en ervaringswerkers. Dankzij de inzet van ervaringsdeskundigen op het Bolwerk maakten in 2018 steeds meer zorgwekkende zorgmijders gebruik van de inloopvoorzieningen. Deze groep komt hierdoor steeds beter bij de hulpverlening in beeld. Voor deze groep (circa 25 personen) moet echter ook een passende woon- of opvangplek worden gevonden buiten de nachtopvang. Deze personen worden regelmatig besproken binnen het Team Complexe Casuïstiek. Binnen dit team gaat de gemeente met zorg en veiligheidspartners aan de slag om deze groep binnen een passend zorgaanbod te krijgen.

4.2 Toename zwervjongeren & dakloze gezinnen

Een goede overgang van de jeugdwet naar de Wmo is van belang om dak- en thuisloosheid onder jongeren vanaf 18 jaar te voorkomen. Het team rond 18 bespreekt de casuïstiek vanuit de verschillende disciplines (Wmo, jeugd en werk en inkomen) om de beste integrale oplossing te vinden. Toch verloopt de overgang van de Jeugdwet naar Wmo nog niet voor iedere jongere optimaal; dit biedt ruimte voor verbetering. Vaak is de overdracht van de Jeugdwet naar de Wmo niet op tijd op gang; daarnaast ontbreekt vaak een goed plan voor de jongere voor wanneer die de leeftijd van 18 jaar bereiken. De ondersteuning van de Wmo is meer gericht op volwassenen en minder op de ontwikkelingsfase van jongeren van 18-23 jaar. Dit heeft als gevolg dat jongeren uit beeld dreigen te raken van hulpverlening wanneer zij de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt. Er bestaat een vergrote kans op dakloosheid als er niet tijdig wordt voorzien in een natraject.

Het aantal jongeren van tussen de 18 en 27 jaar dat zich meldt bij de maatschappelijke opvang en de inloopvoorzieningen is de laatste jaren toegenomen (in 2017 hebben 120 jongeren zich aangemeld voor een traject, in 2018 130).

Op dit moment verblijven zowel jongeren tot 27 jaar als volwassen dak- en thuislozen in de nachtopvang aan de Jan de Heemstraat. Voor jongeren is er een aparte gang met kamers zodat de verschillende doelgroepen niet dezelfde gemeenschappelijke ruimte gebruiken. Wel maken de jongeren gebruik van dezelfde ingang en gelden voor jongeren dezelfde openingstijden en regels. Dit geldt ook voor de inloopvoorzieningen; in Alkmaar is er geen speciale inloopvoorziening voor jongeren. Over het algemeen wordt afgeraden om zwervjongeren op te vangen in algemene voorzieningen voor daklozen. Bij deze jonge groep bestaat het risico dat zij zich gaan identificeren met de overige groepen binnen de maatschappelijke opvang; de problemen die cliënten daar ervaren kan hen negatief beïnvloeden. Daarnaast zijn zeker voor jongeren het behalen van een starterskwalificatie en het behoud van werk belangrijke doelstellingen. De toename van zwervjongeren vraagt om een specialistische aanpak en maatwerk in de voorzieningen.

Naar aanleiding van de landelijke toename van het aantal zwervjongeren kondigde de staatssecretaris van VWS in oktober 2018 het Actieplan Zwervjongeren aan³. Met het actieprogramma willen lokale ketenpartners en gemeenten, maar ook andere verantwoordelijke ministeries, samen de knelpunten aanpakken waar zwervjongeren tegenaan lopen. Het Actieprogramma streeft naar een continu verbeterende uitvoeringspraktijk met een forse vermindering van het aantal dak- en thuisloze jongeren in Nederland. Nadrukkelijk wordt ingezet op het voorkomen van nieuwe dak- en thuisloze jongeren. Alkmaar is, samen met 13 andere centrumgemeen-

ten, geselecteerd om deel te nemen aan dit Actieprogramma. Met dit Actieprogramma van (de regio) Alkmaar geven we aan hoe we de ambities van het Ministerie van VWS en de gemeente Alkmaar in de komende twee jaar willen invullen. Het college informeert de raad daarover apart.

Naast een toename van het aantal zwervjongeren zien we ook een groeiende groep ouders met kinderen zonder eigen plek. Dit zorgt voor druk op de maatschappelijke opvang. Om deze mensen op te vangen moeten er namelijk grote kamers of zelfs meerdere kamers vrijgemaakt worden. De toename is vooral te zien in de vraag naar gezinsopvang vanuit remigranten. Het is vaak niet duidelijk of deze gezinnen recht op maatschappelijke opvang hebben. Dat legt extra druk op de schaarse opvangcapaciteit. Als het recht toch toegekend wordt, leidt tot dat extra hoge kosten. Dat komt doordat de huidige voorzieningen niet voldoen of omdat er lange wachttijden zijn vanwege te weinig doorstroom. Als uitgangspunt hanteren we ook voor deze groep de landelijke toegankelijkheid, mits aangetoond wordt dat de dakloosheid in Nederland onvoorzienbaar was. Dat vereist extra toetsing bij de intake. Daarnaast beschikken de opvangvoorzieningen van dnoDoen niet over kind-werkers en is de omgeving van de opvangvoorziening niet geschikt voor kinderen. Het is daarom onwenselijk dat ouders met kinderen terecht komen in reguliere opvangvoorzieningen. De toename van het aantal gezinnen zorgt voor druk op de maatschappelijke opvang. Deze gezinnen worden opgevangen in gezinshuizen van dnoDoen. Door de toename van het aantal gezinnen en een beperkte doorstroom ontstaat er een tekort aan deze voorzieningen. Dat heeft tot gevolg dat de gemeente steeds vaker moet bemiddelen bij het vinden van geschikte tijdelijke opvang voor deze gezinnen.

¹ Momenteel vindt er een beweging plaats van beschermd wonen naar beschermd thuis. Mensen die voorheen in een beschermd wonen voorziening woonden maar geen 24 uur toezicht nodig hebben, worden hierbij verplaatst naar een zelfstandige woning waarbij begeleiding direct oproepbaar is. Bij beschermd wonen krijgt de cliënt 16 tot 24 uur toezicht, bij beschermd thuis gaat het om begeleiding tot 20 uur per week met daarnaast zorg direct oproepbaar.

² In 2018 zijn in totaal 157 mensen vanuit detentie teruggekeerd in Alkmaar.

³ Link naar het complete Actieprogramma; <https://www.binnenlandsbestuur.nl/uploads/2019/3/ActieprogrammaDakenThuislozeJongeren20192021.pdf>

4.3 Beschikbaarheid van woningen en beperkte doorstroom

Een groot knelpunt binnen de Maatschappelijke Opvang is de geringe beschikbaarheid van betaalbare sociale woningen. Door het gebrek aan woonvoorzieningen zijn er beperkte doorstroommogelijkheden en slibt de maatschappelijke opvang dicht. Hierdoor neemt de wachttijd voor de voorzieningen van de maatschappelijke opvang toe. Het tekort aan doorstroommogelijkheden heeft daarnaast tot gevolg dat de slagingskans van de trajecten omlaag gaat. Doordat er geen perspectief is op een woning zijn cliënten minder gemotiveerd een traject te doorlopen. De problemen nemen tijdens het wachten toe en groeien de cliënt nog meer boven het hoofd. Het gemiddeld aantal dagen dat cliënten moesten wachten totdat zij in aanmerking kwamen voor een structurele opvangplek (geen nachtopvang) is de afgelopen jaren fors gestegen. In 2015 was de gemiddelde wachttijd voor een structurele opvangplek nog 39 dagen. Dit steeg in 2016 naar 54 dagen, in 2017 naar 66 dagen en in 2018 naar 71 dagen. Uitbreiding van het aantal uitstroomvoorzieningen is dan ook gewenst, maar hiervoor zijn ook passende woningen nodig. In 2018 heeft de raad de woonzorgopgave vastgesteld. Een belangrijke doelstelling hierin is voldoende passende woonruimte creëren voor cliënten die zelfstandig kunnen wonen en die uitstromen uit beschermd wonen of de maatschappelijke opvang.

Ook de druk op de nachtopvang is de afgelopen jaren toegenomen. In de nachtopvang aan de Jan de Heemstraat zijn 26 bedden voor nachtopvang. Daklozen kunnen daar elke nacht terecht tussen 19:00 en 09:00 uur. Helaas moet dnoDoen mensen weigeren omdat de opvang vol is. Er wordt gewerkt met een roulatielijst. Dit betekent dat mensen die wel in de nachtopvang willen slapen soms toch gedwongen zijn de nacht door te brengen in de openbare ruimte. Dit is een ongewenste situatie uit het oogpunt van zorg & veiligheid. De raad heeft eind 2018 een motie aangenomen om de nachtopvang te ver-

plaatsen. In het onderzoek naar de mogelijkheden daarvoor wordt ook een uitbreiding van het aantal bedden meegenomen.

5. De actielijnen

Uit de trends en ontwikkelingen binnen het huidige stelsel van de maatschappelijke opvang in Alkmaar volgen vier actielijnen die bijdragen aan het verbeteren van de maatschappelijke opvang. Dit beleidskader sluit aan bij de Wmo-beleidsvisie die dit jaar is vastgesteld. Uitgangspunt in deze beleidsvisie is de zelfredzaamheid van de burger. Beleid en uitvoering zijn gericht op verbetering van het zelfstandig functioneren en deelname aan de maatschappij. Er zal echter een klein percentage burgers zijn dat niet in staat is om op eigen kracht te participeren in de maatschappij. Voor deze groep moet goede opvang en ondersteuning beschikbaar zijn. Ook moet, in het verlengde daarvan, zoveel mogelijk perspectief geboden worden op maatschappelijk herstel. De vier onderstaande actielijnen vormen de uitgangspunten om de maatschappelijke opvang toekomstbestendig te maken. De Actielijnen zijn integraal en richten zich naast opvang en wonen ook op andere leefgebieden.

5.1 Actielijn: Inzetten op preventie van dak- en thuisloosheid

Dakloosheid is vaak het gevolg van een opeenstapeling aan problemen. De meeste dak- en thuislozen hebben voorafgaand aan de dakloosheid al problemen op het gebied van psychische gezondheid, middelengebruik en financiën. Door de ambulantisering van de zorg is er een grote groep ontstaan die niet meer de intensieve begeleiding krijgt van voorheen. Door meer outreachend te werk te gaan krijgen we mensen die dreigen dakloos te worden eerder in beeld. Een goed voorbeeld van deze outreach is de inzet van ervaringsmedewerkers en vrijwilligers voor contactmomenten en ondersteuning. Het afgelopen jaar zijn er steeds vaker ervaringsmedewerkers ingezet; deze ontwikkeling moeten we voortzetten. Dakloosheid voorkomen is minder kostbaar dan opvang en hulpverlening bieden in een later stadium. Dit is in lijn met de Wmo-beleidsvisie: zware en dure vormen van ondersteuning zoveel mogelijk transformeren naar preventie en lichtere vormen

van ondersteuning. Op deze manier kan de Wmo kwalitatief goed en betaalbaar worden gehouden.

We kunnen dakloosheid zoveel mogelijk voorkomen door goed samen te werken met schuldhulpverlening⁴ en woningcorporaties en door tijdig ambulante hulp te bieden. Daarbij moet de cliënt zo veel mogelijk worden aangesproken op de eigen verantwoordelijkheid; ook biedt het herstellen en/of inschakelen van het sociale netwerk van de cliënt goede mogelijkheden. Belangrijk is dat we de instroom in de voorzieningen beperken door preventie. Een outreachende ketenaanpak kan bijdragen aan een vermindering van het aantal nieuwe aanmeldingen van dak- en thuislozen. Een goed voorbeeld zijn Eropaf-teams. Dit zijn teams die bestaan uit buurtbewoners en professionals die zowel gevraagd als ongevraagd aanbellen bij kwetsbare buurtbewoners. De Eropaf-teams leggen de verbinding tussen hulpvragers en hulpverleners, de teams werken samen met de loketten Jeugdhulp, Wmo en Halte Werk en met de gebiedsteams⁵ op het snijvlak van zorg en veiligheid.

Doel: Dak- en thuisloosheid voorkomen.

Wat gaan we doen?;

- In samenwerking met ketenpartners stellen wij het plan Daklozenpreventie op.
- In samenwerking met meldpunt vangnet en advies richten wij ons op het voorkomen van dakloosheid.
- In samenwerking met onze ketenpartners richten wij "Eropaf-teams" op.
- In samenwerking met de regio ontwikkelen wij het communicatieprogramma "voorkomen van dakloosheid."

⁴ In oktober 2018 heeft de raad het beleidskader schuldhulpverlening 2019-2023 vastgesteld.

⁵ De gebiedsteams in Alkmaar zijn nog in ontwikkeling en bestaan uit gebiedsregisseur, woningcorporatie, wijkagent, handhaving en stadswerk.

5.2 Actielijn: Versnellen van de doorstroom

Een goede en veilige woonplek is een basisbehoefte van iedere burger en een voorwaarde voor maatschappelijke participatie. Dat geldt dus ook voor de cliënten van de maatschappelijke opvang. Uit de praktijk blijkt dat hulpverlening, met als doel zoveel mogelijk meedoen in de maatschappij, de grootste kans van slagen heeft wanneer die hulp wordt geboden vanachter de eigen voordeur. Uitgangspunt moet zijn dat de nachtopvang een uiterste redmiddel is. Deze opvang bestaat uit een kortdurend verblijf om problemen te kunnen inventariseren en een eigen voordeur te vinden. Daarna volgt trajectbegeleiding vanachter een eigen voordeur. De werkwijze van projecten zoals Wonen in de Wijk en Housing First sluit hier goed bij aan. De nachtopvang vormt een centrale opvangplek; hierna moet de cliënt zo snel mogelijk uitstromen naar een andere voorziening. De capaciteit moet daarbij worden gedifferentieerd per doelgroep. Ook het landelijke programma 'Vernieuwing van de maatschappelijke opvang' legt de focus op zoveel mogelijk bieden van hulpverlening vanachter de eigen voordeur, en niet vanuit de nachtopvang. Als het gaat om vernieuwing van de huidige opvang streven we naar kleinschalige opvang met individuele plekken en trajecten, snellere doorstroom en het afschaffen van de slaapzalen. Een kwalitatief goede eerste intake bij de centrale voordeur is daarbij belangrijk, net als een doorverwijzing naar de juiste partijen. De samenwerking binnen de keten zal hiervoor moeten worden versterkt, een te verkennen optie is de mogelijkheid van een doorontwikkeling van de huidige centrale voordeur bij dnoDoen. Steeds meer gemeenten werken met zo'n brede centrale voordeur, waarbij alle organisaties betrokken zijn die samenwerken voor de doelgroep dak- en thuislozen. Vanuit de centrale voordeur wordt bepaald hoe cliënten het best te helpen zijn. Op die manier wordt de samenwerking verbeterd, en daarmee de efficiëntie en effectiviteit.

In samenwerking met de regiogemeenten moeten we inzetten op bevordering van de doorstroom uit de maatschappelijke opvang. Hoewel het gaat om een zeer complexe opgave, is het van belang om structureel te blijven zoeken naar passende huisvesting voor de uitstroom van de maatschappelijke opvang. Op 25 januari 2018 heeft de gemeenteraad de Woonzorgopgave 2018-2023 vastgesteld. De uitvoering van het Woonzorgprogramma heeft een horizon van 2018 tot 2023. Een van de projecten uit de woonzorgopgave is uitbreiding van Housing First. Naast het uitbreiden van zulke initiatieven moeten we structureel zoeken naar passende huisvesting voor de uitstroom van de maatschappelijke opvang. Nagenoeg parallel aan de lokale uitvoering van de Woonzorgopgaven, hebben de regiogemeenten, zorgaanbieders en corporaties op 22 februari 2018 het Pact 'Wonen met ondersteuning, commitment op leefbaarheid' ondertekend. Met het Pact wordt ingezet op uitbreiding van passende woningen voor kwetsbare inwoners. Bij het bevorderen van de doorstroom moet we niet alleen maar denken aan stenen. Hierbij zal ook juist moeten worden geïnvesteerd in andere oplossingen. Bijvoorbeeld het wegnemen van belemmeringen zoals kostendelersregelingen (Participatiewet).

Doel: Opvang zo veel mogelijk bieden vanachter een eigen voordeur.

Wat gaan we doen?;

- Met onze deelname aan het programma Vernieuwing in de maatschappelijke opvang werken we uit hoe we de doelgroep van de maatschappelijke opvang zo veel mogelijk vanachter eigen voordeur kunnen helpen.
- In samenwerking met het PACT zetten we in op het creëren van uitbreiding van passende woningen.
- De uitbreiding van Housing First wordt doorgezet, dit vormt een onderdeel van de woonzorgopgave.

5.3 Actielijn: Voorkomen dat jongeren in de opvang terechtkomen

Het aantal dak- en thuisloze jongeren is de laatste jaren toegenomen. Een van onze actielijnen is dan ook om dit aantal terug te dringen. Een integrale aanpak is daarbij vereist. Het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren sluit mooi aan bij deze doelstelling. Met dit Actieprogramma van (de regio) Alkmaar geven we aan hoe we de ambities van het Ministerie van VWS en de gemeente Alkmaar in de komende twee jaar willen invullen. We willen hardnekkige knelpunten doorbreken en de samenwerking met en tussen ketenpartners verbeteren. Maar het allerbelangrijkste is: adequate hulp bieden voor de dak- en thuisloze jongeren en hun helpen een goede toekomst op te bouwen. Vanuit de praktijk worden de knelpunten opgespoord en vervolgens aangepakt. Een voorbeeld: vanuit het Actieprogramma kijken we naar de mogelijkheid om een team 16 tot 23 jaar op te zetten, om de overgang van Jeugdhulp naar Wmo beter te organiseren. Hiernaast worden de afspraken met ketenpartners aangescherpt over de aanpak van dak- en thuisloze jongeren. Het plan van aanpak van het Actieprogramma is te vinden in de [bijlage](#).

Op dit moment is er in Alkmaar geen speciale inloopvoorziening voor jongeren. Dat betekent dat jongeren zijn aangewezen op algemene voorzieningen. Voor jongeren is maatwerk vereist zodat zij aan hun toekomst kunnen werken. Door een speciale plek voor jongeren te creëren is er voor hen een veilige basis van waaruit contact kan worden gelegd en gewerkt kan worden aan hun zelfredzaamheid. Ook met de verplaatsing van de nachtopvang moeten we inspelen op de behoeften en hulpvraag van jongeren. Jongeren horen niet thuis in een reguliere nachtopvang. Investeren in voldoende gespecialiseerde plekken voor opvang is dan ook van belang. Bij de verplaatsing van de nachtopvang houden we rekening met differentiatie per doelgroep.

Doel: Het aantal dak- en thuisloze jongeren in de opvang terug dringen en waar mogelijk voorkomen.

Wat gaan we doen?;

- Wij stellen in samenwerking met onze ketenpartners en het ministerie een aanpak zwervjongeren op.
- We ontwikkelen een Team 16+ voor een betere overgang van Jeugdhulp naar Wmo (zie bijlage: plan van aanpak Actieprogramma).
- We starten een pilot voor 5 zwervjongeren waarbij verschillende oplossingen voor daken thuisloosheid onder jongeren worden verkend (zie bijlage: plan van aanpak Actieprogramma).
- Bij de verplaatsing van de nachtopvang houden we rekening met de specifieke behoefte van de groep jonge dak- en thuislozen.

5.4 Actielijn: Speciale huisvesting voor mensen met complexe problematiek

Voor de kleine groep mensen met zeer complexe problematiek heeft de maatschappelijke opvang geen geschikt aanbod. Zij zijn niet in staat zich te handhaven in een 'normale' woonomgeving. Deze groep wordt geregeld besproken binnen het Team Complexe Casuïstiek (TCC). Het lukt de gemeente en zorg- en veiligheidspartners niet om deze groep binnen een zorgaanbod te krijgen (behandeling, ondersteuning met verblijf). Zij hebben een speciale woonvorm nodig voor hun bijzondere leefwijze, waarmee niet alleen begeleiding naar zorg mogelijk wordt maar ook overlast- en veiligheidsproblemen worden voorkomen. De bijzondere woonvorm is bedoeld voor personen die nu zonder succes als draaideurklant in zorginstellingen vertoeven (vaak een dure voorziening) of die als ernstige zorgmijder kiezen voor overnachting in de buitenlucht of in parkeergarages. Veelal zijn ze al lang dakloos. Wan-

neer zij zouden kunnen wonen op een plek waar zij geen overlast veroorzaken en goede begeleiding krijgen, kan dit hun situatie aanzienlijk verbeteren. Hierbij is te denken aan sobere eenpersoons woon-eenheden ('units') buiten een woonwijk, met dagelijks sociaal beheer. We kijken daarvoor ook naar mogelijke combinaties met andere voorzieningen en huisvestingsopties.

We beschouwen deze woningen als laatste redmiddel voor zorgwekkende zorgmijders met een zeer problematische woonhistorie, bij wie een andere aanpak niet heeft geholpen. Door deze mensen in een aparte woonvoorziening te plaatsen met weinig prikkels van buitenaf en goed toezicht - waarbij ook ambulante zorg geboden wordt - gaan we de woonoverlast tegen. De (soms tijdelijke) woningen worden onder voorwaarden beschikbaar gesteld. Deze woningen zijn een oplossing voor zowel buurten die kampen met overlast als voor de overlastgever. In het Team Complexe Casussen zijn er 6 mensen aangewezen die in aanmerking zouden komen voor een dergelijke woning⁶.

Doel: Voldoende maatwerkwoningen voor dak- en thuislozen met complexe problematiek.

Wat gaan we doen?;

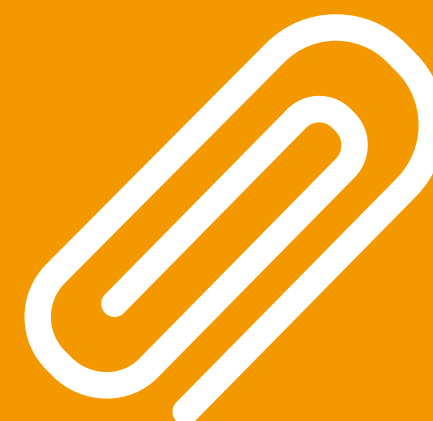
- We maken een voorstel voor de opvang van mensen met complexe problemen, mogelijk in samenwerking met de regio.

⁶ In de projectgroep 'Aanpak 1% verwarde personen met een veiligheidsrisico' is het creëren van een woonvoorziening voor mensen met complexe problematiek de belangrijkste uitkomst van het onderzoek dat op de schaal van Noord-Holland Noord gedaan is om de veiligheidsproblemen met de top 10 van mensen aan te pakken. Zes van deze personen komen uit de regio Alkmaar.

6. Communicatie en Uitvoering

De actielijnen zullen in samenwerking met de betrokken hoofdrolspelers verder worden uitgewerkt. We informeren de raad over de voortgang van de uitvoering in jaarlijkse voortgangsrapportages.

7. Bijlages

Bijlage 7.1 Netwerken

Alkmaar heeft een aantal belangrijke samenwerkingspartners die zorg en hulpverlening bieden aan dak- en thuisloze inwoners. De grootste spelers op het gebied van maatschappelijke opvang zijn dnoDoen, Brijder verslavingszorg, REAKT, GGZ Noord Holland Noord en GGD team Vangnet & Advies.

a. dnoDoen

In de regio Alkmaar is dnoDoen hoofdzakelijk verantwoordelijk voor de maatschappelijke opvang. dnoDoen is actief in de regio's Noord-Kennemerland, West-Friesland en de Kop van Noord-Holland. In de regio Alkmaar organiseert dnoDoen de centrale voordeur, de nachtopvang, briefadressen, trajectbegeleiding, het Trainingshuis, Wonen in de wijk en Housing First. De maatschappelijke opvang wordt jaarlijks gesubsidieerd; zwerfjongeren en jongeren met indicatie bij een gecontracteerde Jeugdzorgaanbieder maken meer en meer gebruik van de organisatie; dnoDoen is te beschouwen als een vangnetvoorziening.

b. GGD Hollands Noorden team Vangnet & Advies

Meldpunt Vangnet & Advies is actief in de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en opereert regionaal. De centrumgemeente Alkmaar subsidieert de OGGZ-taken van GGD Hollands Noorden. Team Vangnet & Advies draagt zorg voor mensen die daar meestal zelf niet om vragen maar die deze zorg wel nodig hebben. Het team leidt de cliënt toe naar passende hulpverlening of kan hierover adviseren. Het meldpunt is er voor iedereen die zich zorgen maakt over mensen in zijn of haar omgeving: burens, familie, vrienden en bekenden. Professionals kunnen contact opnemen voor overleg of advies over complexe zorgsituaties. Als het nodig is, kan Vangnet & Advies tijdelijk de regie overnemen.

In 2018 heeft Vangnet & Advies 747 nieuwe meldingen aangenomen. De helft van deze meldingen (51%) wordt binnen twee weken opgepakt, 18% binnen vier weken en 29% na zes weken of langer. Van de 747 meldingen die Vangnet & Advies in 2018 heeft binnengekregen waren 309 meldingen nieuw, de overige 438 meldingen waren al eerder gemeld. Naast meldpunt Vangnet en Advies, wordt de GGD sinds dit jaar ook ingezet bij de aanpak voor personen met verward gedrag.

c. Brijder verslavingszorg, REAKT en GGZ

Brijder biedt hulpverlening die gericht is op verslavingsproblemen inclusief activiteiten in het kader van overlastbestrijding door verslaving (individuele OGGZ, Maatschappelijk Herstel, medisch-verpleegkundige zorg). Tot eind 2018 was Brijder tevens verantwoordelijk voor de inloopvoorziening in Alkmaar. REAKT, verantwoordelijk voor de inloop in Castricum, heeft in 2018 de inloop Alkmaar overgenomen van Brijder. Sinds de overname door REAKT wordt er geen intake meer gedaan bij binnenkomst op de inloop; iedereen is welkom en op deze manier is de voorziening laagdrempeliger. Hiernaast zet REAKT ervaringsdeskundigen in op het Bolwerk.

De GGZ is verantwoordelijk voor inloopvoorzieningen en dagbesteding in Alkmaar, Heerhugowaard en Heiloo. Mensen met een psychiatrische achtergrond kunnen de inloopvoorzieningen zonder indicatie bezoeken.

Bijlage 7.2 Voorzieningen maatschappelijke opvang

a. De centrale voordeur (dnoDoen)

Mensen die dakloos zijn of op korte termijn dreigen dakloos te worden kunnen zich aanmelden voor opvang en/of begeleiding bij de centrale voordeur van dnoDoen. Aanmelding gebeurt op eigen initiatief, door familie of vrienden of door een hulpverlenende instantie. Tijdens de aanmelding bij de centrale voordeur wordt gekeken welke verblijfsvorm geschikt is.

De centrale voordeur van Alkmaar is, samen met de nachtopvang en het trainingshuis, gelegen aan de Jan de Heemstraat. Elke werkdag kunnen cliënten hier terecht voor persoonlijk contact tot 15:00 uur. Tot 17:00 uur is de centrale voordeur telefonisch bereikbaar. In 2018 bedroeg het aantal geregistreerde aanmeldingen voor een traject bij de centrale voordeur 424 personen. Ter vergelijking: in 2017 waren er 407 aanmeldingen, in 2016 424 en in 2015 400.

Jaar	2015	2016	2017	2018
Aantal aanmeldingen	400	424	407	424

b. Trajectbegeleiding (dnoDoen)

Na aanmelding bij de centrale voordeur krijgt een cliënt zo spoedig mogelijk een trajectbegeleider toegewezen. Trajectbegeleiding bij dnoDoen is een vorm van begeleiding waarin alle elementen georganiseerd worden met betrekking tot het maatschappelijk herstel van de cliënt, in samenspraak met de keten van zorg. Allereerst maakt de trajectbegeleider in samenspraak met de cliënt een beschrijving van zijn of haar situatie. Op basis hiervan wordt een plan voor herstel opgesteld. De duur van de trajecten kan verschillen omdat de trajecten uit verschillende vormen van opvang en begeleiding bestaan. De gemiddelde duur van een traject ligt rond de acht maanden. Wanneer de cliënt het traject heeft afgerond, volgt een goede afronding en - indien van toepassing - een warme overdracht.

Het aantal trajecten is in 2018 afgenomen. Dit komt doordat trajecten bij het Trainingshuis en Begeleid Wonen een aantal weken langer zijn gaan duren door de bemoeilijkte uitstroom.

Jaar	2016	2017	2018
Aantal trajecten	245	307	261
Aantal personen	nb	210	182

c. Nachtopvang (dnoDoen)

Binnen de nachtopvang zijn 26 plekken waar dak- en thuislozen tegen een kleine vergoeding kunnen overnachten. Op deze plek kunnen cliënten een maaltijd krijgen en gebruik maken van het sanitair. Er is een aparte afdeling (gang met slaapkamers en woonkamer) voor mannen en een aparte afdeling voor vrouwen en jongeren tot 27 jaar. Tien bedden zijn bestemd voor vrouwen en/of jongeren, en de overige zestien bedden

zijn bestemd voor mannen. Wanneer een van de twee afdelingen vol is, wordt er van de andere afdeling gebruik gemaakt (indien daar nog lege plaatsen zijn). De nachtopvang is gesitueerd in een pand met meerdere functies: trainingshuis, centrale voordeur/briefadressen, gespreksruimten voor trajectbegeleiders en CV, Wonen Extra en Technische Dienst.

De gemiddelde bezetting van de nachtopvang in 2018 was 92%; in 2017 lag de gemiddelde bezetting nog op 86%. De nachtopvang is regelmatig vol. Het gevolg daarvan is dat daklozen worden geweigerd. Dit heeft in de zomer van 2018 gezorgd voor overlast in de buurt. De gemeenteraad heeft daarom in 2018 besloten dat de nachtopvang wordt verplaatst en dat er voor 01-01-2021 een nieuwe locatie moet zijn aangewezen. Om overlast zoveel mogelijk te voorkomen heeft het college eerder al maatregelen getroffen. De openingstijden van de nachtopvang zijn verruimd, er zijn beheermaatregelen getroffen in de openbare ruimte, het overleg met omwonenden is geïntensiveerd en er zijn onorthodoxe maatregelen getroffen met partners om de ergste overlastgevers een andere plek te bieden en beter in zorg te krijgen.

Aan de cijfers van de afgelopen jaren is te zien dat het bezettingspercentage in de nachtopvang toeneemt. Het aantal unieke personen in de nachtopvang is echter in 2018 afgenomen ten opzichte van 2017. Dit heeft te maken met het gebrek aan vrije plaatsen in de doorstroomvoorzieningen. Doordat er weinig uitstroomperspectief is, zitten dak- en thuislozen vaak langer in de nachtopvang.

Jaar	2016	2017	2018
Bezettingspercentage	73%	86%	92%
Aantal unieke personen	165	185	179

d. Trainingshuis (dnoDoen)

Het trainingshuis is gericht op het geven van begeleiding aan mensen die tijdelijk niet zelfstandig kunnen wonen en dak- of thuisloos zijn. Het trainingshuis is qua begeleiding de meest intensieve vorm van opvang die dnoDoen biedt binnen de reguliere opvang. Tijdens het verblijf kunnen cliënten tussen 08:00 en 23:00 een beroep doen op een medewerker van dnoDoen. Daarnaast biedt het trainingshuis psychosociale begeleiding die gericht is op het aanleren van noodzakelijke vaardigheden om zelfstandig te wonen. Samen met de woonbegeleider maakt de cliënt een begeleidingsplan. Zo nodig worden externe partners ingeschakeld. De begeleiding duurt maximaal vijftien weken. De focus van het trainingshuis ligt op de doelgroep zwervjongeren. Zij worden begeleid met praktische zaken zoals het vinden van werk en een woning. Het is de bedoeling dat zij hierna doorstromen naar een (meer) zelfstandige woonvorm.

e. Doorstroomvoorzieningen (dnoDoen)

Om de doorstroom vanuit maatschappelijke opvang te bevorderen, biedt dnoDoen verschillende voorzieningen. Deze voorzieningen zijn Wonen in de Wijk, doorstroomwoningen en Housing First. Wonen in de Wijk biedt begeleiding aan mensen die door verschillende omstandigheden tijdelijk niet zelfstandig kunnen wonen en dak- of thuisloos zijn. De begeleiding is gericht op het behoud en de verdere ontwikkeling van vaardigheden om zelfstandig te kunnen wonen. De duur van Wonen in de Wijk is maximaal een jaar. In de gemeente Alkmaar zijn er 60 plaatsen Wonen in de Wijk. Hier zijn in 2017 209 trajecten doorlopen en in 2018 173 trajecten.

Een doorstroomwoning is een opvangplek met minimale begeleiding. Cliënten hebben ieder een eigen slaapkamer en delen keuken, douche, toilet en berging. De maximale verblijfsduur binnen een doorstroomwoning is twaalf maanden, waarna cliënten uitstromen uit de opvang. Doorstroomwoningen zijn bedoeld voor daklozen die verder geen psychosociale begeleiding nodig hebben maar die wel behoefte hebben aan een plek om op adem te komen. In 2014 zijn er zeven doorstroomwoningen gerealiseerd vanwege de grote toestroom aan economische daklozen. Op deze zeven plekken zijn in 2017 19 trajecten doorlopen. In 2018 waren dit nog maar 10 trajecten. Deze plaatsen zijn steeds lastiger op te vullen met de oorspronkelijke doelgroep, omdat de meeste mensen die zich bij dnoDoen aanmelden voor een traject meer begeleiding nodig hebben. De cliënten in deze voorziening hebben zwaardere problematiek hebben, wat meer druk geeft op de cliënten onderling én op de vorm van trajectbegeleiding die dat vraagt.

De derde doorstroomvoorziening is Housing First. Housing First biedt dak- en thuislozen een dak boven hun hoofd zonder dat daaraan vooraf eisen worden gesteld. Bij de overige opvangvoorzieningen moeten cliënten eerst aan een aantal voorwaarden voldoen, zoals het hebben van een inkomen en dagbesteding. Een groep daklozen heeft hiervoor voorafgaand aan een traject geen motivatie. Housing First biedt hen eerst een woning, zodat als eerste aan de basisbehoefte wordt voldaan. Vanuit hier werkt dnoDoen aan overige probleemgebieden. Cliënten van Housing First waren voorheen langdurig dakloos. Na de aanmelding bij Housing First vindt er een intakegesprek plaats met de woningcorporatie. De begeleiding van Housing First varieert van zeer intensief (dagelijks contact, met name gedurende de eerste maanden en bij terugval) tot eens per week ambulante begeleiding. Uit ervaring is gebleken dat de meeste cliënten uit Housing First gezien hun problematiek intensieve begeleiding nodig hebben.

In 2016 is dnoDoen gestart met Housing First, in totaal zijn er nu elf cliënten begeleid. De methodiek van Housing First sluit goed aan bij de hulpvraag van de cliënten. Tot nu toe hebben er nog geen uithuiszettingen plaatsgevonden in een Housing First-traject. Daarnaast heeft de eerste cliënt het huurcontract via een verdeenconstructie al op eigen naam gekregen. Vanwege het tekort aan woningaanbod zijn de wachttijden voor een Housing First traject erg lang en heeft dnoDoen in 2018 niet het gewenste aantal plekken kunnen realiseren. Hiernaast is de benodigde begeleiding voor deze groep cliënten intensiever dan vooraf werd verwacht. Hierdoor vraag Housing First veel van de capaciteit van dnoDoen en vallen de kosten per traject hoger uit dan verwacht.

f. Sociaal Pension (De Opvang BV)

Het sociaal pension De Opvang BV huisvest momenteel 34 kwetsbare burgers met veelal een psychiatrische stoornis, soms in combinatie met verslaving. De diensten van De Opvang BV bestaan uit het bieden van onderdak, voeding, lichte ADL-ondersteuning en bewindvoering. Als de cliënten de kamerhuurprijs niet kunnen betalen, wordt bijzondere bijstand in de lasten verstrekt. De burgers houden een bedrag aan zak- en kleedgeld over.

Op dit moment is het sociaal pension in een minimale staat van onderhoud. Daarom werken we het komend jaar aan een verbetering en/of verplaatsing van het sociaal pension. De verbetering van het sociaal pension maakt deel uit van de projecten uit de woonzorgnota die het college op 25 januari 2018 heeft vastgesteld. Voor de verbetering van het sociaal pension is een projectplan gemaakt dat het college op 2 april 2019 heeft vastgesteld.

g. Inloopvoorzieningen

De Inloop is een laagdrempelige voorziening voor een kwetsbare groep mensen met een psychiatrische achtergrond. In regio Alkmaar kunnen dak- en thuislozen gebruik maken van inloopvoorziening De Zwaan en Inloopvoorziening De Steiger in het centrum van de stad, de inloopvoorziening van REAKT aan de Helderseweg en de inloopvoorzieningen van GGZ NHN in Alkmaar, Heiloo en Heerhugowaard. Mensen kunnen hier overdag terecht voor een kop koffie en een praatje. Hiernaast vormen inloopvoorzieningen een brug naar hulpverlening. Door de laagdrempeligheid van de inloopvoorzieningen wordt hier volop gebruik van gemaakt.

Bijlage 7.3 Plan van aanpak: Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren

Het doel van het Actieprogramma is het aantal dak- en thuisloze jongeren fors terugdringen. Hierbij wordt de uitvoeringspraktijk als uitgangspunt genomen. Vanuit de praktijk worden de knelpunten opgespoord om deze vervolgens aan te pakken en te doen wat nodig is. De uitvoering van het Actieprogramma heeft een horizon van 2019 tot en met 2021.

In het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren van Alkmaar gaan we bottom-up te werk. We starten met het maken van een goede analyse van de huidige aanpak en pakken knelpunten meteen aan. Door een goede analyse te maken worden oorzaken van dak- en thuisloosheid in kaart gebracht, deze kennis kunnen we gebruiken voor de preventie van dak- en thuisloosheid onder jongeren.

De lokale acties bestaan uit drie thema's; doorpakken, leren & onderzoeken en afspraken maken met ketenpartnest. Medio 2020 worden deze acties geëvalueerd. De acties worden hieronder kort toegelicht.

Onze Acties:

1. Doorpakken

• Pilot 5 zwerfjongeren

Er moeten doorbraken komen op het gebied van wonen, zorg, inkomen en schulden om dak- en thuisloze jongeren weer te kunnen laten werken aan zelfstandigheid. Instelling voor Publieke Waarden begeleidt de gemeenten hierbij en stelt voor vijf Alkmaarse jongeren €10.000,- 'bureaucratievrij geld' beschikbaar. De vijf jongeren worden zelf in staat gesteld om mee te denken over hun eigen maatwerkplan. Hierbij kijken we over de belemmerende regels heen. Als een doorbraak of uitzondering goed voor iemand werkt, gaan we kijken of we deze oplossing voor alle soortgelijke gevallen kunnen toepassen. Vanuit het ministerie zal er in samenwerking met de deelnemende gemeenten een overzicht van goede voorbeelden worden gemaakt waardoor we van elkaar kunnen leren.

• Team 16+ (één aanspreekpunt Jeugd/ Wmo)

Een goede overgang van 18- naar 18+ is van belang om dakloosheid onder jongeren te voorkomen. Met behulp van een perspectiefplan wordt de overgang voor de jongeren zo goed mogelijk georganiseerd. In de praktijk is echter gebleken dat de overgang van jeugdhulp naar Wmo niet altijd zonder problemen verloopt. Om deze overgang beter te laten verlopen zijn er ideeën over een Team 16+ dat deze jongeren begeleidt. Door de invoering van dit team krijgt de jongere geen nieuwe regievoerder op het moment dat hij of zij 18 jaar wordt, maar wordt er gewerkt met één aanspraakpunt dat gespecialiseerd is in beide wetten. Vanuit het actieprogramma onderzoeken we de mogelijkheden voor deze nieuwe aanpak. Hiervoor kunnen we gebruik maken van goede voorbeelden uit andere gemeenten en Aanpak 16-27 van VNG. In Q4 van 2019 en in 2020 vindt in Alkmaar een doorontwikkeling plaats van interventies op het terrein van de doelgroep 16-27 jaar: doorontwikkeling jeugd- en jongerenwerk en doorontwikkeling van Jongerenloket 2.0. Van belang bij de ontwikkeling van een dergelijk team is de verbinding met deze lopende projecten

- **Aansprekende informatievoorziening voor jongeren**

De overgang van 18- naar 18+ brengt veel veranderingen in het leven van jongeren met zich mee. Vooral voor jongeren die onder de jeugdwet vallen zal er veel veranderen. Tijdens het Actieprogramma kijken we of we een aansprekende informatievoorziening kunnen ontwikkelen voor deze doelgroep.

- **Eerste opvang**

Tijdens het Actieprogramma wordt gezocht naar oplossingen op het gebied van eerste opvang voor (zwerf) jongeren. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij het Pact wonen (werkgroep jeugd). Bij huisvesting voor jongeren moet niet alleen worden gedacht aan stenen maar ook aan andere oplossingen zoals het maken van een uitzondering op de kostendelersnorm.

2. Leren en onderzoeken: Kennisloket

- **Analyse jongeren Bolwerk**

De eerste fase van het Actieprogramma zal worden benut om een goede analyse te maken van de huidige situatie. De situatie van een aantal jongeren, die in beeld zijn gekomen door het presentiewerk op het Bolwerk, zal in samenwerking met de ketenpartners in beeld worden gebracht. Dit biedt handvatten om eventuele knelpunten op te sporen en te komen tot nieuwe Actielijnen. De kennis die we opdoen door te leren van de jongeren kunnen we inzetten om in de toekomst dak- en thuisloosheid onder jongeren te voorkomen.

- **Goede monitor van zwerfjongeren in Alkmaar**

In samenwerking met het ministerie van VWS wordt er tijdens het Actieprogramma een verbeterde monitor opgezet.

3. Afspraken maken

- **Afspraken maken met ketenpartners**

In 2009 is het convenant Zwerfjongeren ondertekend door verschillende ketenpartners. Er zijn toen verschillende afspraken gemaakt om dak- en thuisloosheid onder jongeren zo veel mogelijk te voorkomen. Tijdens het Actieprogramma worden deze afspraken geëvalueerd en waar nodig aangescherpt.

Participatie

Tijdens het Actieprogramma wordt nauw samengewerkt met de ketenpartners en de uitvoeringspraktijk. Vanuit de praktijk worden de knelpunten opgespoord. Hiernaast wordt er door Up To Us een landelijke 'Werkplaats' opgestart waar dak- en thuisloze jongeren samen meedenken over de aanpak van dak- en thuisloosheid. Iedere gemeente kan vragen inbrengen waarmee deze jongeren vervolgens aan de slag gaan. Bij de aanpak van het actieprogramma zal echt centraal staan wat de jongere nodig heeft, niet wat de regels voorschrijven.